

Marcin Kuzel

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

BEZPOŚREDNIE INWESTYCJE ZAGRANICZNE POLSKICH PRZEDSIĘBIORSTW – WYBRANE ZAGADNIENIA

Streszczenie: Ostatnio aktywność polskich przedsiębiorstw w obszarze bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) znacznie wzrosła. Celem artykułu jest skomentowanie najważniejszych zagadnień odnoszących się do kwestii ekspansji zagranicznej polskich przedsiębiorstw i przedstawienie prawdy na temat polskich BIZ w świetle wyników projektu badawczego Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego nr 1 H02C 044 30 pn. *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne polskich przedsiębiorstw (skala, struktura, motywy i uwarunkowania, znaczenie dla konkurencyjności)*, zrealizowanego przez zespół Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu w latach 2006-2009.

Słowa kluczowe: bezpośrednie inwestycje zagraniczne, BIZ, ekspansja zagraniczna polskich przedsiębiorstw.

1. Wstęp

Ekspansja zagraniczna przedsiębiorstw uległa znacznej intensyfikacji w drugiej połowie XX wieku, kiedy to niemała część dużych korporacji, głównie z krajów najbardziej rozwiniętych, postanowiła rozszerzyć swą działalność międzynarodową, opartą dotychczas właściwie wyłącznie na imporcie i eksporcie, o tworzenie filii i oddziałów w zagranicznych destynacjach w wielu zakątkach świata. Efektem tego był znaczny wzrost przepływów kapitału w formie bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych, który przybrał jeszcze na sile w ostatniej dekadzie XX wieku, by w 1999 roku po raz pierwszy w historii przekroczyć poziom 1 bln USD, a w 2000 roku 1,4 bln USD. Kolejne lata przyniosły nieco mniejszy, choć nadal wysoki poziom aktywności inwestycyjnej przedsiębiorstw, a w 2007 roku wartość światowych przepływów BIZ przekroczyła 2 bln USD – wartość napływu BIZ do krajów świata wyniosła wówczas 2 099 973 mln USD, a wartość odpływu była równa 2 267 547 mln USD [UNCTAD 2010, s. 167].

Pomimo znacznych czasem fluktuacji w wartościach rocznych strumieni bezpośrednich inwestycji zagranicznych na świecie można z pewnością stwierdzić, że pro-

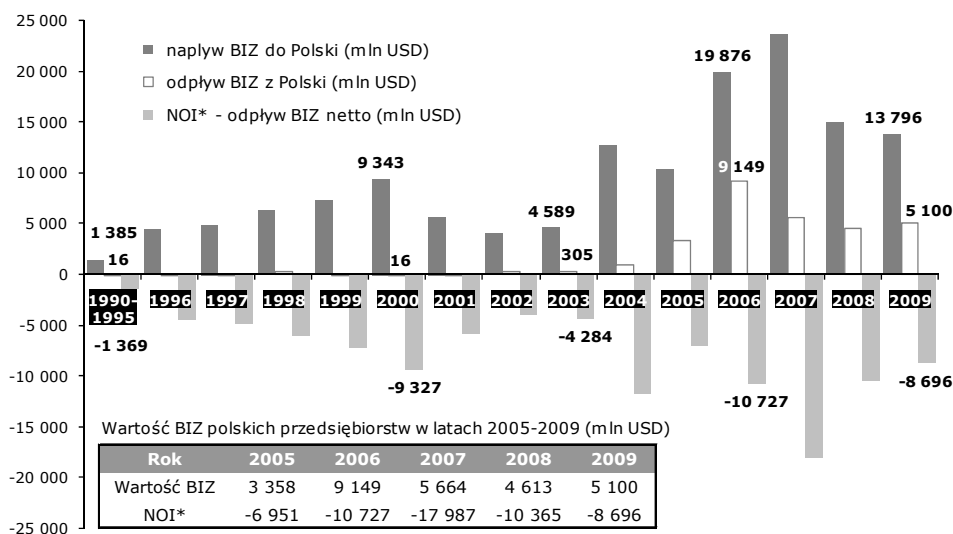
ces internacjonalizacji przedsiębiorstw nadal przybiera na sile i jest to jedno z najbardziej spektakularnych zjawisk gospodarczych ostatnich dziesięcioleci. Trzeba jednak zauważyć, że nie jest to zjawisko równomierne, a stopień umiędzynarodowienia przedsiębiorstw jest inny w różnych krajach i regionach świata. Najwięcej korporacji transnarodowych pochodzi z krajów wysoko rozwiniętych i tradycyjnie już największe znaczenie dla kształtowania międzynarodowych przepływów BIZ ma działalność przedsiębiorstw właśnie z tych krajów. Ciekawe jest przy tym, że w ostatnich latach systematycznie zwiększa się wartość inwestycji dokonywanych przez podmioty krajów rozwijających się. Wprawdzie nie są one jeszcze w stanie zagrozić niekwestionowanej supremacji korporacji z najbardziej rozwiniętych gospodarek, ale dynamika realizowanych przez nie inwestycji zagranicznych jest obecnie większa niż w przypadku podmiotów z krajów wysoko rozwiniętych. Powoli zmienia się zatem struktura bezpośrednich inwestycji zagranicznych na świecie i coraz bardziej widoczne są inwestycje z krajów rozwijających się, a wśród nich także z Polski.

2. Skala i struktura bezpośrednich inwestycji zagranicznych z Polski

Polska – jak inne kraje rozwijające się – jest odbiorcą netto kapitału w postaci bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Oznacza to, że inwestycje realizowane przez podmioty zagraniczne przewyższają (i to wielokrotnie) wartość BIZ realizowanych przez przedsiębiorstwa z Polski – średnioroczna wartość napływu kapitału w formie inwestycji bezpośrednich w latach 1991-2001 była 111,5 razy wyższa od wartości odpływu BIZ. Od kilku lat obserwuje się jednak wzmożoną aktywność inwestycyjną polskich przedsiębiorstw za granicą. Od 2002 roku wartość rocznych strumieni bezpośrednich inwestycji zagranicznych polskich przedsiębiorstw znacznie wzrosła, a wspomniana relacja dla lat 2002-2009 to już tylko 7,7 (rys. 1).

Najwyższą aktywność polskich przedsiębiorstw inwestujących za granicą odnotowano jak dotąd w 2006 roku, w którym wartość odpływu kapitału z Polski w formie BIZ sięgnęła 9149 mln USD. Kolejne lata przyniosły wprawdzie spadek, ale i tak mamy do czynienia z wartością strumieni BIZ generowanych przez polskie przedsiębiorstwa na średniorocznym poziomie około 5,1 mld USD (rys. 1). Wzrost w porównaniu do poprzednich okresów jest zatem imponujący, chociaż pamiętać trzeba, że udział kapitału inwestowanego przez polskie przedsiębiorstwa w przepływach globalnych jest nadal niewielki. W rekordowym 2006 roku wynosił on 0,6%, a dla lat 2007-2009 był równy 0,3% (obliczenia na podstawie: [UNCTAD 2009, s. 247-250; UNCTAD 2010, s. 167-171]).

Stan należności Polski z tytułu bezpośrednich inwestycji zagranicznych wyniósł na koniec 2009 roku 29 556,5 mln USD. W kwocie tej zdecydowanie dominowały kapitały własne i reinwestowane zyski, które łącznie stanowiły blisko 77% ogólnej

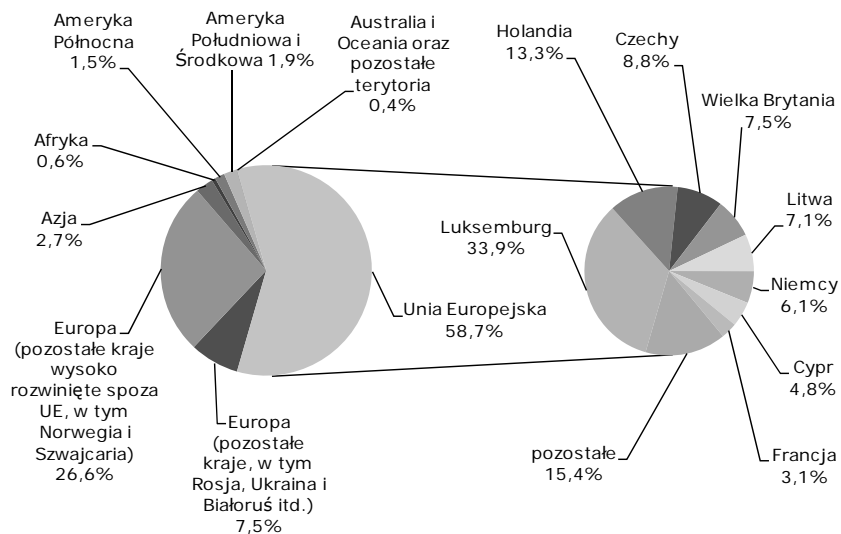
Objaśnienia i uwagi: * NOI dotyczy przepływów (strumieni BIZ) i stanowi różnicę pomiędzy odpływem i napływem bezpośrednich inwestycji zagranicznych; dla lat 1990-1995 przedstawiono średnioroczne wartości przepływów BIZ; dane do 1994 roku pochodzą z raportów UNCTAD, natomiast dane dla okresu 1994-2009 zostały zaczerpnięte ze statystyki bilansu płatniczego Polski; dane dotyczące 2009 roku są danymi wstępnymi i zostaną najprawdopodobniej skorygowane przez NBP.

Rys. 1. Przepływy bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Polsce w latach 1990-2009 (mln USD)

Źródło: obliczenia i opracowanie własne na podstawie [UNCTAD 1996, s. 227-231; UNCTAD 1997, s. 303-307; UNCTAD 1998, s. 361-365; UNCTAD 1999, s. 477-481; UNCTAD 2000, s. 283-288; NBP, *Bilans...* 2010].

wartości kapitału składającego się na bezpośrednie inwestycje zagraniczne polskich przedsiębiorstw [NBP, *Polskie...* 2010, s. 34-37]. Biorąc pod uwagę strukturę należności Polski z tytułu BIZ według regionów świata, wskazać należy, że ogromna większość kapitału, bo aż blisko 93%, zainwestowana została w krajach europejskich, w tym przede wszystkim w krajach Unii Europejskiej (rys. 2).

Najwięcej kapitału ulokowano w Szwajcarii (6724,6 mln USD) oraz w Luksemburgu (5878,6 mln USD). Na kolejnych miejscach znalazły się: Holandia, Czechy, Wielka Brytania, Litwa, Niemcy, Cypr oraz Francja. W strukturze należności według rodzaju działalności dominowały usługi, w tym przede wszystkim: obsługa nieruchomości, informatyka, nauka, wynajmem maszyn i pozostałe usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej (29,4%) i pośrednictwo finansowe (22,4%) oraz przetwórstwo przemysłowe, w tym przede wszystkim produkcja artykułów spożywczych, napojów i wyrobów tytoniowych (5,7%) [NBP, *Polskie...* 2010, s. 34-37, 48-49].

Objaśnienia i uwagi: przedstawione w procentach udziały zaangażowania polskich przedsiębiorstw w formie bezpośrednich inwestycji zagranicznych w poszczególnych regionach i krajach świata obliczono na podstawie wartości należności Polski z tytułu BIZ (w mln USD).

Rys. 2. Struktura należności Polski z tytułu bezpośrednich inwestycji zagranicznych według krajów i regionów świata (stan na koniec 2009 roku)

Źródło: obliczenia i opracowanie własne na podstawie [NBP, *Polskie...* 2010, s. 34-37].

W celu pełniejszego scharakteryzowania inwestycji podejmowanych przez polskie przedsiębiorstwa za granicą warto odwołać się do rezultatów projektu badawczego pn. *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne polskich przedsiębiorstw (skala, struktura, motywy i uwarunkowania, znaczenie dla konkurencyjności)*, zrealizowanego przez zespół Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu¹. W kolejnych częściach niniejszego opracowania zostaną przedstawione wybrane wyniki uzyskane w toku badań².

¹ Projekt badawczy został zrealizowany w latach 2006-2009 jako grant Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego nr 1 H02C 044 30 przez zespół w składzie: Włodzimierz Karaszewski – kierownik, Małgorzata Jaworek, Marcin Kuzel, Małgorzata Szałucka, Aneta Szóstek, Karolina Długołęcka.

² W badaniu podstawowym udział wzięły 102 przedsiębiorstwa z ogólnej liczby 506 podmiotów widniejących w oficjalnej bazie inwestorów zagranicznych Narodowego Banku Polskiego – według stanu na koniec grudnia 2005 roku (po weryfikacji było to 486 podmiotów – zbiorowość generalna) – co oznacza zwrotność na poziomie 20,5%. Większość, bo aż 70% biorących udział w badaniu przedsiębiorstw posiadało wyłącznie polski kapitał.

3. Czynniki sprzyjające zagranicznej aktywności inwestycyjnej polskich przedsiębiorstw i ograniczające ją

Wyniki badania jednoznacznie wskazują, że najważniejszymi stymulantami podejmowania przez polskie przedsiębiorstwa inwestycji za granicą są zmienne, które zaliczyć należałoby do grupy czynników rynkowych. Niezależnie od kierunku BIZ (rozważano następujące grupy krajów: UE-15, UE-12, Europa Środkowo-Wschodnia poza UE-12, pozostała część Europy Zachodniej, Ameryka Północna, Azja Południowo-Wschodnia) najbardziej istotnym czynnikiem okazała się możliwość pozyskania nowych rynków zbytu. Jednak inwestorzy kierowani tym motywem musieli sobie często radzić ze znacznym stopniem nasycenia nowych rynków i wysoką konkurencyjnością przedsiębiorstw kraju lokaty, co było szczególnie ważne na rynkach krajów Unii Europejskiej, Europy Zachodniej, Ameryki Północnej oraz w dużej mierze także w Azji Południowo-Wschodniej. Z kolei w przypadku krajów Europy Środkowo-Wschodniej poza UE-12 najważniejszymi barierami BIZ okazały się: rozbudowana biurokracja, korupcja i niestabilność przepisów prawnych [Jaworek 2008, s. 61-87].

Stymulanty realizacji BIZ w krajach UE-15 i UE-12 były w zasadzie bardzo podobne, chociaż odnotować można, że inwestorzy wybierający kraje „nowej 12” nie wskazali żadnych czynników kosztowych, co jest dość zaskakujące. Można stwierdzić, że zdecydowanie ważniejsze niż w przypadku krajów UE-15 było dla nich oddziaływanie zmiennych rynkowych jako potencjalnych determinant decyzji inwestycyjnych. Czynniki kosztowe i zaopatrzeniowe miały największe znaczenie dla przedsiębiorstw realizujących inwestycje na obszarze Europy Środkowo-Wschodniej z wyłączeniem krajów unijnych. Dla polskich inwestorów ważnym i często powtarzającym się czynnikiem była też bliskość istniejących rynków zbytu [Jaworek 2008, s. 61-87].

Wskazania przedstawicieli badanych przedsiębiorstw skłaniają do stwierdzenia, że polscy inwestorzy częściej dostrzegają czynniki sprzyjające realizacji BIZ niż ich bariery. W wielu przypadkach lista wybranych stymulant była dłuższa niż czynników ograniczających rozwój inwestycji zagranicznych w danej grupie krajów (przy identycznej wyjściowej kafeterii odpowiedzi), co w powiązaniu z zadowolającym stopniem spełnienia oczekiwań oraz deklarowanymi planami dalszej ekspansji może być dobrym prognostykiem na przyszłość.

Zdecydowana większość przedsiębiorstw biorących udział w badaniu deklarowała, że zamierza rozwijać posiadane za granicą jednostki (filie i oddziały), w tym także zwiększać swe zaangażowanie kapitałowe w tych podmiotach (61% wskazań), a znaczna część inwestorów miała w planach realizację nowych przedsięwzięć (ponad 31%) [Szałucka, Szóstek 2008, s. 99]. Wydaje się, że zidentyfikowane w trakcie badań zamierzenia przedsiębiorców w dużej mierze przełożyły się na faktyczną aktywność w ostatnim okresie. Duże znaczenie dla tego stanu rzeczy miały zapewne rezultaty poczynionych już wcześniej inwestycji, które w dużej

Tabela 1. Stymulanty podejmowania bezpośrednich inwestycji zagranicznych przez polskie przedsiębiorstwa w krajach UE-15 oraz czynniki ograniczające rozwój tych inwestycji

Czynniki stymulujące BIZ	Wskaźnik ważności	Czynniki ograniczające BIZ	Wskaźnik ważności
nowe rynki zbytu	0,74	nasycony rynek zbytu	0,62
bliskość istniejących rynków zbytu	0,70	wysoka konkurencyjność firm kraju lokaty	0,61
pełniejsze wykorzystanie posiadanych zasobów	0,59	ceny zasobów pracy	0,54
podążanie za kontrahentem	0,55	niekorzystne regulacje prawne dotyczące działalności gospodarczej	0,48
znalezienie niszy rynkowej	0,54	brak możliwości znalezienia niszy rynkowej	0,47
korzystne perspektywy wzrostu gospodarczego	0,54	rozbudowana biurokracja	0,45
niska konkurencyjność przedsiębiorstw kraju lokaty	0,54	ceny materiałów, półproduktów (usług pomocniczych)	0,44
stabilność przepisów prawnych	0,53	wysokie ryzyko działalności	0,43
zmniejszenie ryzyka prowadzonej działalności	0,50	wysokie podatki	0,43
ceny zasobów pracy	0,48	ograniczona dostępność zasobów surowcowych	0,42
ominięcie barier handlowych	0,48	ograniczona dostępność zasobów pracy	0,40
regulacje prawne dotyczące działalności gospodarczej w kraju lokaty	0,48	przeszkody w handlu	0,40
system podatkowy w kraju lokaty	0,48		
ceny materiałów, półproduktów (usług pomocniczych)	0,46		
przyjazny stosunek do przedsiębiorczości	0,46		
dostępność materiałów, półproduktów (usług pomocniczych)	0,44		
dostęp do nowych technologii	0,44		

Objaśnienia i uwagi:

Wskaźnik ważności obliczono według formuły:
$$W = \frac{\sum_{i=1}^k n_i w_i}{k \times N}$$

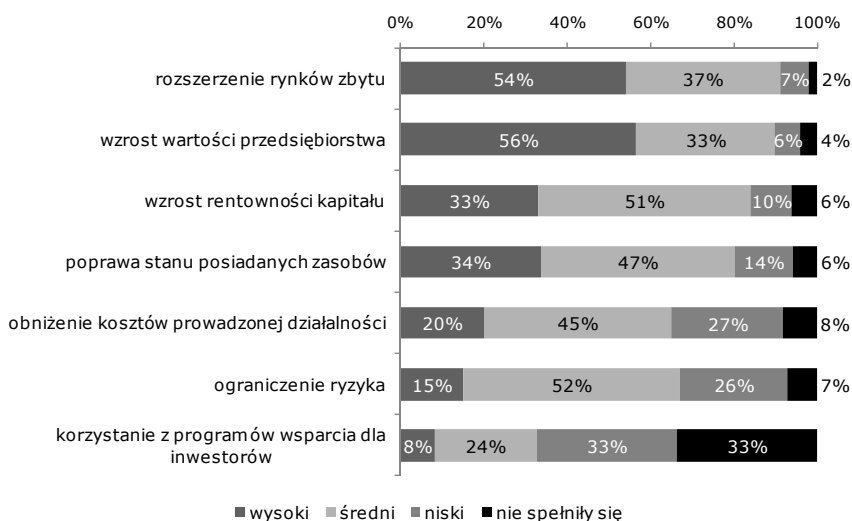
gdzie: W – wskaźnik ważności; i – indeks oceny; n_i – liczba wskazań danego czynnika na i -tym miejscu; k – maksymalna ocena w skali od 1 do k (wskazanie kolejności czynników oznaczało przypisanie im ocen w odwrotnej kolejności); N – liczba respondentów, którzy udzielili odpowiedzi na pytanie; w_i – ocena odpowiadająca miejscu czynnika i . Zastosowany wskaźnik ważności odpowiada rozwiązaniu zaproponowanemu przez W. Karaszewskiego i S. Sudoła [1997, s. 17-18].

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Jaworek 2008, s. 65 i 68].

mierze okazały się sukcesem, zarówno pod względem stopnia spełnienia wiązanych z nimi oczekiwań, jak i konsekwencji dla międzynarodowej konkurencyjności polskich przedsiębiorstw.

4. Stopień spełnienia oczekiwań związanych z realizacją inwestycji zagranicznych

Wśród oczekiwań związanych z realizacją bezpośrednich inwestycji zagranicznych przez polskie przedsiębiorstwa szczególne miejsce zajmują te związane z rynkiem – największy odsetek badanych przedsiębiorstw odniósł się właśnie do tej kwestii. Co więcej, większości przedsiębiorstw udało się spełnić swoje oczekiwania w zakresie rozszerzenia rynków zbytu, przy czym aż 54% badanych podmiotów określiło stopień spełnienia swoich oczekiwań jako wysoki, a 37% jako średni. W niskim stopniu spełnione zostały oczekiwania 7% respondentów, natomiast w przypadku 2% oczekiwania się nie spełniły (rys. 3).

Rys. 3. Stopień spełnienia oczekiwań związanych z podjęciem bezpośrednich inwestycji zagranicznych
Źródło: [Szałucka, Szóstek 2008, s. 90].

Podobnie bardzo wysoki stopień spełnienia oczekiwań związanych z realizacją BIZ odnotowano w przypadku wzrostu wartości przedsiębiorstwa – aż 56% respondentów oceniło go jako wysoki, 33% jako średni, a 6% jako niski. Na trzecim miejscu względem stopnia spełnienia oczekiwań znalazł się wzrost rentowności kapitału. Wysoka ocena stopnia spełnienia tego oczekiwania sugeruje, że dla niemałej grupy przedsiębiorstw zrealizowane inwestycje mogły charakteryzować się znaczną, ponadprzeciętną efektywnością [Szałucka, Szóstek 2008, s. 90-91], wpływając pozytywnie na ogólną rentowność ich kapitałów. Poprawa stanu posiadanych zasobów to kolejny obszar, w którym inwestorzy w dużym stopniu zrealizowali swoje zamierzenia inwestycyjne. Kolejne oczekiwania dotyczyły obniżenia kosztów prowadzonej

działalności i ograniczenia ryzyka. W tym zakresie duża część badanych przedsiębiorstw odniosła umiarkowany sukces, chociaż wskazać trzeba, że ani względy kosztowe, ani chęć obniżenia ryzyka nie stanowiły głównego motoru działań skłaniających polskie przedsiębiorstwa do intensyfikacji ekspansji zagranicznej (rys. 3).

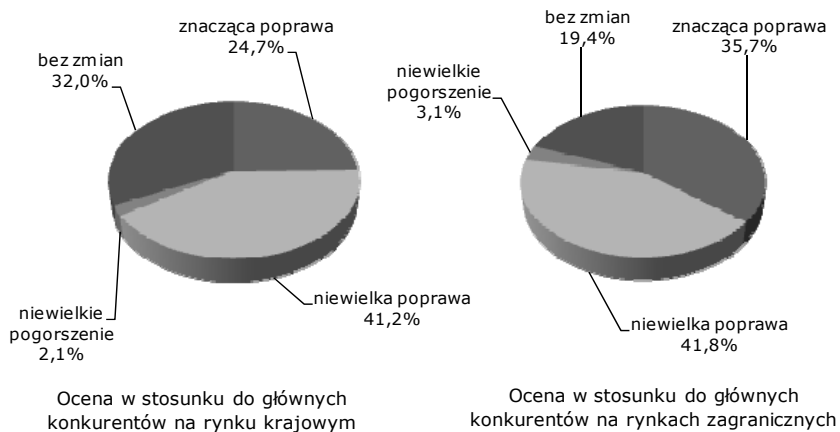
W najmniejszym stopniu spełnione zostały oczekiwania związane z możliwościami korzystania z programów wsparcia dla inwestorów. Aż 33% badanych przedsiębiorstw wskazała, że oczekiwania w tym zakresie w ogóle się nie spełniły. Równie liczna grupa oceniła stopień ich spełnienia jako niski, 24% jako średni i tylko 8% jako wysoki. Warto wskazać, że część inwestorów uznała brak programów wsparcia za jeden z ważnych czynników ograniczających rozwój polskich bezpośrednich inwestycji zagranicznych, ale tylko w krajach Europy Środkowo-Wschodniej poza UE-12 (w pozostałych grupach krajów czynnik ten nie miał większego znaczenia) [Szałucka, Szóstek 2008, s. 91].

5. Aktywność inwestycyjna a międzynarodowa konkurencyjność przedsiębiorstw

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne realizowane przez polskie przedsiębiorstwa mają wpływ na ich międzynarodową konkurencyjność, czyli najogólniej rzecz ujmując, na zdolność do efektywnej rywalizacji rynkowej. Przyjmując za M.J. Stankiewiczem [2002, s. 89, 103], że zdolność tę można opisać za pomocą czterech podstawowych elementów, na które składają się: potencjał konkurencyjności, przewaga konkurencyjna, instrumenty konkurencyjności oraz pozycja konkurencyjna, należałoby jednocześnie wskazać, że zasadniczy wydaje się potencjał konkurencyjności, stanowiący zbiór zasobów praktycznie niezbędnych do tworzenia, utrzymania i wreszcie wzmacniania konkurencyjności przedsiębiorstwa.

Wyniki badania ujawniły, że polscy inwestorzy zagraniczni dostrzegają wpływ realizowanych przedsięwzięć inwestycyjnych na potencjał konkurencyjności swoich przedsiębiorstw. Co więcej, blisko 66% badanych przedsiębiorstw wskazało, że był on pozytywny, przyjmując za punkt odniesienia poziom potencjału głównych konkurentów na rynku krajowym, a ponad 77% w odniesieniu do głównych konkurentów na rynkach zagranicznych. Duża część przedsiębiorstw wskazała przy tym, że ich potencjał konkurencyjności uległ znacznej poprawie – ponad 41% przy ocenie w stosunku do głównych konkurentów na rynku krajowym i blisko 36% przy ocenie w stosunku do głównych konkurentów na rynkach zagranicznych. Żadne z przedsiębiorstw nie oceniło zmian w potencjale konkurencyjności jako zdecydowanie negatywnych, chociaż incydentalnie (pojedyncze wskazania) określano ich efekt jako „niewielkie pogorszenie”, a część biorących udział w badaniu nie dostrzegła żadnych zmian (rys. 4).

Odnosząc się do konkurencyjności polskich przedsiębiorstw, warto również wskazać, że w większości przypadków realizacja BIZ przyniosła inwestorom umoc-

Rys. 4. Ocena wpływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych na potencjał konkurencyjności w stosunku do głównych konkurentów na rynku krajowym i na rynkach zagranicznych

Źródło: [Szałucka 2008, s. 188].

nienie przewagi konkurencyjnej. Ogromna większość badanych przedsiębiorstw (88%) stwierdziła, że inwestycje zagraniczne wpłynęły na ich przewagę konkurencyjną, z czego blisko 34% oceniła ten wpływ jako wysoki, ponad 49% jako średni i blisko 17% jako niski. Źródła przewagi konkurencyjnej polskich przedsiębiorstw to przede wszystkim: wysoka jakość produktów/usług (wartość wskaźnika ważności 0,86), marka produktów/usług i renoma przedsiębiorstwa (0,83), wiedza i umiejętności pracowników (0,80), relacje z partnerami biznesowymi (0,76), szybsza reakcja na zmieniające się potrzeby klientów (0,74), lepsze dopasowanie produktów/usług do potrzeb klientów (0,73), innowacyjność produktów/usług (0,70), niskie koszty (0,69), dostęp do czynników produkcji (0,68), technologia (0,66) oraz prawa własności intelektualnej (0,46) [Szałucka 2008, s. 213-229].

Na tej podstawie wskazać można, że polskie przedsiębiorstwa, nastawione na ekspansję zagraniczną, są coraz bardziej świadome znaczenia zasobów niematerialnych jako potencjalnie ważnych źródeł przewagi konkurencyjnej, co sprzyjać może stosowaniu przez nie bardziej wysublimowanych strategii konkurowania (nie tylko strategii kosztowych) i skuteczności w wykorzystywaniu najlepszych wzorców biznesu międzynarodowego.

6. Podsumowanie

Polskie przedsiębiorstwa coraz częściej decydują się na aktywne uczestnictwo w procesie internacjonalizacji działalności gospodarczej, intensyfikacji współpracy międzynarodowej i wzrostu współzależności pomiędzy gospodarkami świata, czyli najogólniej rzecz ujmując – w procesie globalizacji. W ostatniej dekadzie wartość

bezpośrednich inwestycji zagranicznych polskich przedsiębiorstw wzrosła do znacznych rozmiarów. I chociaż nadal strumienie bezpośrednich inwestycji zagranicznych odpływających z Polski stanowią niewielki odsetek przepływów globalnych, to wartość stanu należności Polski z tytułu BIZ plasuje nasz kraj na miejscu lidera wśród nowych krajów członkowskich Unii Europejskiej.

Polskie przedsiębiorstwa decydują się najczęściej na inwestycje w innych krajach europejskich, w tym przede wszystkim w Europie Zachodniej (głównie w krajach Unii Europejskiej). Dominują przy tym inwestycje w działalność usługową. Do głównych motywów międzynarodowej ekspansji polskich przedsiębiorstw należą motywy rynkowe, a najistotniejszymi czynnikami ograniczającym rozwój polskich BIZ są nasycony rynek zbytu oraz wysoka konkurencyjność przedsiębiorstw kraju lokaty. Pomimo występowania tych barier polscy inwestorzy bezpośredni deklarują, że stopień spełnienia oczekiwań związanych z realizowanymi przedsięwzięciami jest dość wysoki, co przekłada się na śmiałe plany na przyszłość.

Zrealizowane bezpośrednie inwestycje zagraniczne nie pozostają bez wpływu na międzynarodową konkurencyjność polskich przedsiębiorstw. Zmiany w kształtowaniu się jej poszczególnych elementów dotyczą w szczególności potencjału konkurencyjności oraz przewag konkurencyjnych. W obu przypadkach BIZ stają się ważnym narzędziem ich kształtowania. Polskie przedsiębiorstwa w coraz większym stopniu upatrują źródeł przewagi konkurencyjnej w skutecznym wykorzystywaniu zasobów niematerialnych, w tym: zdolności do zapewnienia wysokiej jakości produktów i usług, wykorzystywaniu marki i renomy przedsiębiorstwa oraz wiedzy i umiejętności pracowników. Staje się to bardzo istotnym wskazaniem na przyszłość i pozwala mieć nadzieję na to, że polskie przedsiębiorstwa powtórzą sukces obecnych liderów w przynajmniej niektórych sektorach rynku i w niedalekiej przyszłości staną się jeszcze bardziej widoczne na arenie międzynarodowej.

Literatura

- Jaworek M., *Stymulanty i destymulanty podejmowania inwestycji bezpośrednich za granicą przez polskie przedsiębiorstwa*, [w:] W. Karaszewski (red.), *Bezpośrednie inwestycje polskich przedsiębiorstw*, Wydawnictwo TNOiK „Dom Organizatora”, Toruń 2008.
- Karaszewski W., Sudoł S., *Empirical Research on the Process of Transformation of Polish Companies in the Period of 1990-1995*, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 1997.
- NBP, *Bilans płatniczy Rzeczypospolitej Polskiej*, <http://www.nbp.pl>, 27.10.2010.
- NBP, *Polskie inwestycje bezpośrednie za granicą w 2009 roku. Aneks statystyczny*, Warszawa, wrzesień 2010.
- Stankiewicz M.J., *Konkurencyjność przedsiębiorstwa. Budowanie konkurencyjności przedsiębiorstwa w warunkach globalizacji*, Wydawnictwo TNOiK „Dom Organizatora”, Toruń 2002.
- Szałucka M., *Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na konkurencyjność polskich inwestorów*, [w:] *Bezpośrednie inwestycje polskich przedsiębiorstw*, W. Karaszewski (red.), Wydawnictwo TNOiK „Dom Organizatora”, Toruń 2008.

Szałucka M., Szóstek A., *Stopień realizacji oczekiwań inwestorów i perspektywy rozwoju polskich inwestycji bezpośrednich za granicą*, [w:] W. Karaszewski (red.), *Bezpośrednie inwestycje polskich przedsiębiorstw*, Wydawnictwo TNOiK „Dom Organizatora”, Toruń 2008.

UNCTAD, *WIR 1996: Investment, Trade and Policy Agreements*, United Nations, New York – Geneva 1996.

UNCTAD, *WIR 1997: Transnational Corporations, Market Structure and Competition Policy*, United Nations, New York – Geneva 1997.

UNCTAD, *WIR 1998: Trends and Determinants*, United Nations, New York – Geneva 1998.

UNCTAD, *WIR 1999: Foreign Direct Investment and the Challenge of Development*, United Nations, New York – Geneva 1999.

UNCTAD, *WIR 2000: Cross-border Mergers and Acquisitions and Development*, United Nations, New York – Geneva 2000.

UNCTAD, *WIR 2009: Transnational Corporations, Agricultural Production and Development*, United Nations, New York – Geneva 2009.

UNCTAD, *WIR 2010: Investing in a Low-Carbon Economy*, United Nations, New York – Geneva 2010.

FOREIGN DIRECT INVESTMENT OF POLISH COMPANIES – SOME SELECTED ISSUES

Summary: The paper is devoted to investment of Polish companies abroad. Recently, the activity of Polish companies as regards foreign direct investment (FDI) has increased significantly. During the last few years the biggest dynamics of FDI outflows from Poland have been observed and the country has become one of the major investors among the new EU member states. In this context, questions about determinants and some major effects of that activity have raised and remained unanswered for a time. Therefore, this paper's goal is to comment the main issues referred to the Polish companies' international expansion and reveal the truth about the Polish FDI in the light of results of the Polish Ministry of Science and Higher Education research project no. 1 H02C 044 30, entitled *Foreign Direct Investment of Polish Companies: its Scale, Structure, Determinants, Influence on the Competitiveness* conducted by a team of Nicolaus Copernicus University of Toruń in the years 2006-2009.